

ЕДИН ЖИВОТ ИЗЦЯЛО ОТДАДЕН НА НАУКАТА

Осемдесет години за обществото са един миг от историческото развитие, но за личността това е достатъчно дълъг период, особено когато са изцяло отдадени на науката.

Една енциклопедична личност с разностранни интереси, с изключителен професионализъм, с чувство за отговорност и дълг, работохолик в пълния смисъл на тази дума, човек с изострено чувство за социална справедливост, възискателен към себе си и към хората около него - така тези, които го познават като изследовател, преподавател, гражданин и човек, пазят в сърцата си впечатленията от него.

54 години академичен стаж, 54 години изследователска дейност, 54 години отдадени на подготовка на стотици и хиляди научни кадри, последователи и единомишленици - малко хора могат да се похвалят с подобна творческа биография.

Никола Григоров Попов е роден на 08.01.1922 г. в с. Филиповци, Софийска област. Той завършва аграрикономически науки в Софийския университет през 1948 г., избран е за асистент през същата година, за доцент през 1955 г. и за професор през 1965 г., а от 1989 г. е академик. Става доктор на икономическите науки през 1964 г. Бил е продължително време ръководител на катедра "политическа икономия" в СУ "Кл. Охридски" (1972-1988 г.), зам.-ректор (1961-1966 г.) и ректор на университета (1989-1991 г.).

Академик Попов е бил директор на Института по икономика и организация на селското стопанство в София и началник на управление в Държавната планова комисия (1952-1953 г.).

Неговата дейност преминава през различни етапи от развитието на нашата страна. Независимо от превратностите на времето, от мнението на отделни лица и институции акад. Н. Попов се утвърждава като водещ и авторитетен икономист, внесъл оригинален принос в развитието на българската икономическа мисъл.

Сред многобройните научни трудове на акад. Н. Попов можем да посочим: "Аграрните отношения при социализма" (1976 г.); "Стопанска конкуренция" (1989 г.); "Съвременни капиталистически аграрни отношения. Социалната съдба на съвременния фермер" (1994 г.); "Китайското икономическо чудо" (1995 г.); "Световното стопанство се прекроява"; "Ще завладее ли жълтата раса света" (1999 г.) и много други.

Под неговата научна редакция бяха издадени фундаментални научни изследвания като: "Икономиката на България" - 6 тома (1969-1980 г.); "Методологически въпроси на политическата икономия" - 5 тома (1986-1989 г.); "Производителност на труда и жизнено равнище" - 2 тома (1981-1982 г.) и др.

“Съвременните капиталистически аграрни отношения” представлява широка и задълбочена панорама на развитието на аграрните отношения в света. Анализирани са необходимите условия за отделяне на земята като обект на стопанисване от земята като обект на собственост. Разкрити са закономерностите в развитието на капитализма в селското стопанство, измененията във формите на арендните отношения, които създават възможности за развитие на селскостопанското производство. Описана е социалната диференциация в собствеността на земята и на домашните животни в развитите капиталистически и в развиващите се страни, както и ролята на концентрацията на селскостопанските машини върху селското стопанство. Акцентирано е върху концентрацията и специализацията на производството в отрасъла. Изследвани са конкуренцията в международния аграрен сектор, въпросите за преодоляването на съществуващото в много страни държавно субсидиране на селскостопанското производство, за либерализиране на международната търговия със селскостопански стоки. Специално внимание е отделено на социалната съдба на съвременния фермер.

Изводите и препоръките, които акад. Попов прави, придобиват особена актуалност в контекста на преодоляване проблемите пред българското селско стопанство като един традиционен и важен отрасъл в националната икономика.

“Китайското икономическо чудо” е труд, посветен на “представянето на такъв икономически гигант, какъвто е КНР”, написан в духа на най-добрите традиции на българската социално-икономическа мисъл. Както самият автор отбелязва, анализът на новата система на стопанско управление в Китай се отличава с “изключително голяма сложност”. Тя “и като модел, и като диференциация във формите на нейното установяване по направления на стопанската дейност, и в териториален аспект ... не е напълно адекватна на познатото от досегашната практика”.

По този своеобразен, уникален път тръгнаха страните от Азиатско-Тихоокеанския регион, които оформят четвъртия икономически център в света. Някои от тях постигнаха забележителни социално-икономически успехи, които стават заразителен пример за други народи и страни.

Акад. Попов анализира трудностите в намирането на пътя за икономически прогрес: политическата и икономическата обстановка в света; необходимостта от използване на преходни икономически модели и форми; преодоляването на политиката на “големия скок”, на теорията за “опора на собствените сили”, на шаблона и догмата в търсене на пътя за преход от догматично-административна към стоково-парична ориентация в икономиката.

Акцентирано е върху взаимодействието между пазарния механизъм и държавното регулиране; върху реализирането на политиката на откритост; обоснована е необходимостта от приобщаване към световното стопанство

Един живот изцяло отдаден на науката

чрез създаване на свободни икономически зони; от интензивно развитие на външнотърговските отношения и международния туризъм; от привличане на чуждестранни инвестиции и т.н.

Акад. Попов посвещава много страници на икономическия възход на КНР: почти незатихващия висок темп на икономическо развитие в продължение на няколко десетилетия; структурното преустройство в хода на ускореното икономическо развитие с оглед търсене на подходяща ниша в международното разделение на труда (текстилна промишленост, производство на електроника, на играчки и др.); предприемането на мерки за бързо модернизиране на страната; формирането на нов социален облик на китайското общество; превръщането на страната в най-голямата икономическа сила на ХХ век.

Китайският опит, както и опитът на други азиатски държави, апробиран в продължение на няколко десетилетия, би могъл да бъде поучителен и полезен и за нашата страна, която вече 12 години осъществява прехода от централизирана икономика към пазарно стопанство.

Акад. Попов е международно признат учен и изследовател, с широки и интензивни международни контакти и творчески изяви, които издигат престижа на българската икономическа наука зад граница.

И днес той преследва амбициозни изследователски задачи (подготвя интересна книга под условното заглавие "Капиталът срещу капитализма"), а също участва активно в Дружеството за българо-китайска дружба и приятелство, в Славянското дружество и др.

Осемдесетгодишнината на академик Никола Попов е повод за неговите ученици и последователи да изразят своя дълбок поклон, респект и уважение към делото и творчеството му, както и да отправят искрени пожелания за крепко здраве, много лично щастие и реализация на творческите му идеи и намерения.

Д-р Начко Радев